

Protocol Sociale Veiligheid

Tolbert
2021-2022

Inhoud

Inleiding	3
1. Sociale veiligheid op school	4
1.1 Visie van de school	4
1.2 Gedragscode medewerkers.....	4
1.3 Agressie en geweld.....	5
1.4 Protocol Sociale Media.....	5
2. Signalering	7
2.1 ZIEN! Vragenlijsten	7
2.2 KiVa vragenlijsten	7
2.3 Observeren	8
2.4 Signaal ouders	8
3. Preventie	9
3.1 Gouden Weken en Zilveren Weken.....	9
3.2 Continuous Improvement	9
3.3 KiVa-lesse onderbouw/bovenbouw en Rik de Pauw	9
3.4 Kijk! En Beleef.....	10
3.5 Doos vol gevoelens en Kleurenmonsters	10
3.6 Kringgesprekken	10
4. Interventies	10
4.1 Kindgesprek	10
4.2 Oudergesprek	10
4.3 Steungroepaanpak KiVa	10
4.4 Groepshandelingsplan.....	11
4.5 Individueel handelingsplan.....	11
4.6 Ringaanpak	11
4.7 Interactiestijl leerkracht	11
4.8 Basishouding.....	11
4.9 Sancties (stappenplan ontoelaatbaar gedrag)	11
5. Contact met externen	11
5.1 Informatieverstrekking.....	11
5.2 Terugkoppeling.....	11
5.3 Documentatie.....	11
Literatuur.....	12
Bijlage 1. Incidentenregistratieformulier	13
Bijlage 2. Leerkrachtobservatielijst ZIEN!.....	14
Bijlage 3. Leerlingen vragenlijsten ZIEN!	15
Bijlage 4. Vragenlijst KiVa	17
Bijlage 5. Vragenlijst Pedagogische Stijl	20
Bijlage 6. Voorbeeld “Basishouding”	22
Bijlage 7. Stappenplan ontoelaatbaar gedrag	23
Bijlage 8. Oepsblad	24
Bijlage 9. Overzicht boekenserie Kijk en Beleef	25

Inleiding

Zoals we nauwgezet de vorderingen van leerlingen volgen op het gebied van taal en rekenen, volgen we ook de sociaal emotionele ontwikkeling. Leerlingen moeten lekker in hun vel zitten zodat ze optimaal van het leerstofaanbod kunnen profiteren. Het welbevinden is hierbij de belangrijkste graadmeter.

De school kan hier invloed op uitoefenen door het aanleren van bepaalde vaardigheden, zoals; besef hebben van jezelf, zelfregulering, besef hebben van de ander, relaties kunnen hanteren en keuzes kunnen maken. Daarnaast moet de school een veilige omgeving kunnen bieden.

De sociale veiligheid op school is gebaat bij een sfeer waarin harmonie en respect centraal staan en waarin pesten en ander agressief gedrag niet worden getolereerd. Een open en ondersteunende cultuur, waarin leerlingen een eigen verantwoordelijkheid hebben, bevordert het welbevinden en vermindert problematisch gedrag. Het is daarbij belangrijk dat leerlingen, personeel en ouders zich bewust zijn van de kernwaarden en daarvan afgeleide normen en regels die in de school gelden, dat zij deze naleven en dat er sancties volgen als zij dat niet doen (PO-Raad en VO-Raad, 2014).

Dit protocol beschrijft wat de school doet om een veilige omgeving te bieden en hoe de sociaal emotionele ontwikkeling en de sociale vaardigheden worden gestimuleerd. Ook worden de sancties beschreven die volgen wanneer leerlingen zich niet houden aan de regels in school.

Patricia Liewes
Intern Begeleider
Gedragsspecialist
OBS de Beelen
Tolbert, 2021

1. Sociale veiligheid op school

1.1 Visie van de school

Op De Beelen willen we in een veilige, uitdagende leeromgeving de kinderen zoveel mogelijk helpen tot ontplooiing van talenten te komen. Om dat te bereiken streven we ernaar, waar mogelijk, onderwijs op maat te bieden, de leertijd effectief in te vullen en leerlingen te begeleiden om zo zelfstandig mogelijk hun taken te leren uitvoeren. Onze missie is: 'Talent in Ontwikkeling'.

We hebben als school een open kijk op de samenleving. We willen de kinderen opvoeden tot zelfstandige mensen die verantwoordelijk zijn voor elkaar en voor de samenleving. De school voelt zich medeverantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Om de medeverantwoordelijkheid van de school vorm te geven, gaan we met ouders in gesprek over het opvoeden. Dit doen we door ouders thuis te bezoeken, door contactavonden/thema-avonden te organiseren en door ouders op de hoogte te houden van ontwikkelingen via mail en website. Binnen onze school hanteren wij een aantal uitgangspunten die wij belangrijk vinden. Deze uitgangspunten geven richting aan ons pedagogisch handelen rondom normen en waarden. Omdat wij het belangrijk vinden dat leerlingen, ouders en leerkrachten elkaar op dit terrein ondersteunen en versterken, omschrijven wij hierbij de belangrijkste kernwaarden:

Respect: Leerkrachten, ouders en leerlingen tonen in houding en gedrag respect voor elkaar en voor het eigene van ieder kind en gaan open en belangstellend met elkaar om.

Veiligheid: Leerkrachten, ouders en leerlingen voelen zich gezamenlijk verantwoordelijk voor een veilige sfeer. Wij geven inhoud aan dit begrip door het bieden van duidelijkheid en structuur. Samen stellen we regels en afspraken op.

Zelfstandigheid: Leerkrachten en ouders stimuleren en ontwikkelen zelfstandigheid door kinderen bepaalde verantwoordelijkheden te geven.

Actief Burgerschap: Leerkrachten en ouders leren de kinderen te reflecteren op het eigen handelen en een bijdrage te leveren aan de zorg voor de omgeving.
(Beelen, 2021)

1.2 Gedragscode medewerkers

Omgang met collega's

- Houd zaken die in vertrouwen tegen je gezegd zijn, geheim.
- Heb vertrouwen in jezelf en in elkaar.
- Accepteer de ander zoals hij of zij is.
- Let bij uitingen ook op je non-verbale gedrag (mimiek, intonatie).
- Spreek uit wat je dwarszit, maar kijk eerst in hoeverre de irritatie aan jezelf zou kunnen liggen.
- Ga niet fantaseren over iemands mogelijke bedoelingen met een uitspraak of een handeling. Vraag om duidelijkheid, als je iets dwarszit.
- Breng kritiek op een collega nooit op tafel in aanwezigheid van meerdere collega's; probeer eerst onder vier ogen tot een oplossing te komen. Brengt dat geen oplossing, breng het dan ter bespreking bij de directeur, blijf niet met je irritatie rondlopen.
- Spreek kritiek uit op de plaats waar die hoort te zijn. Weiger om kritiek over anderen aan te horen en wijs erop dat die kritiek elders hoort te worden uitgesproken.
- Kom je afspraken na en wees inschikkelijk, maar je mag "nee" zeggen.

Omgang met leerlingen

- Probeer leerlingen in hun daden te begrijpen. Maak onderscheid tussen het gedrag van de leerling en de leerling zelf. Probeer hen bij eventueel wangedrag ook positief te benaderen.
- Wees rechtvaardig. Probeer bij straf geven de juiste maat te vinden. Laat de straf een logisch gevolg zijn van het handelen van de leerling (desnoods in overleg met je collega's).
- Geef een leerling herstelrecht. Als een leerling iets fout doet moet hij/zij de kans krijgen het goed te maken.

Omgang met de ouders

- Behandel ouders vriendelijk en correct, ook na een minder plezierige ervaring.
- Luister naar wat ze zeggen en probeer hen te begrijpen.
- Toon belangstelling voor hen en hun gezin zonder nieuwsgierig te zijn.
- Verwijs voor klachten over anderen naar die ander en ga daar verder niet op in.
- Maak een vervolgspraak met ouders als een bepaald probleem niet kon worden uitgepraat.
- Moedig ouders aan, wanneer ze ergens mee zitten, contact op te nemen met de school.

1.3 Agressie en geweld

Ook op scholen kan het voorkomen dat medewerkers, leerlingen of ouders worden geconfronteerd met agressie en geweld. Hieronder wordt het volgende verstaan;

- **Fysiek** geweld, schoppen, slaan, verwonden, vastgrijpen.
- **Psychisch** geweld, lastig vallen, bedreigingen met geweld, chantage, onder druk zetten, irriteren, achtervolgen.
- **Seksueel** geweld, seksistische opmerkingen, seksuele toespelingen, ongewenste intimiteiten.
- **Discriminatie** in woord of gedrag.
- **Verbaal** geweld, schelden, beledigen.
- **Vernielingen** van objecten.
- Vormen van geweld tegen **school of vereniging** waardoor men zich onveilig of bedreigd voelt.
- Vormen van geweld **in de omgeving van** de school waardoor men zich bedreigd voelt.

Wanneer er sprake is van agressie en geweld wordt er meteen actie ondernomen. De subjectieve beleving van het slachtoffer is hierbij leidend. Consequenties worden vastgesteld in overleg met de directeur, en indien nodig wordt aangifte gedaan bij de politie. Alle incidenten worden geregistreerd met behulp van een incidentenregistratieformulier (zie bijlage 1).

1.4 Protocol Sociale Media

Uitgangspunten

- Dit protocol draagt bij aan een goed en veilig school- en onderwijsklimaat.
- Dit protocol bevordert dat de school, medewerkers, leerlingen en ouders op de sociale media communiceren in het verlengde van de missie en visie van de onderwijsinstelling en de reguliere fatsoensnormen. In de regel betekent dit dat we respect voor de school en elkaar hebben en iedereen in zijn waarde laten
- De gebruikers van sociale media dienen rekening te houden met de goede naam van de school en van een ieder die betrokken is bij de school.
- Het protocol dient de onderwijsinstelling, haar medewerkers, leerlingen en ouders tegen zichzelf en anderen te beschermen tegen de mogelijke negatieve gevolgen van het gebruik van de sociale media

Doelgroep en reikwijdte

Deze richtlijnen zijn bedoeld voor alle betrokkenen die deel uitmaken van de schoolgemeenschap, dat wil zeggen medewerkers, leerlingen, ouders/verzorgers en mensen die op een andere manier verbonden zijn aan Obs de Beelen. De richtlijnen in dit protocol hebben enkel betrekking op school gerelateerde berichten of wanneer er een overlap is tussen school, werk en privé.

Sociale media in de school

a. Voor alle gebruikers (medewerkers, stagiaires, leerlingen en ouders/verzorgers)

- Het is medewerkers, stagiaires en leerlingen niet toegestaan om tijdens schooltijden actief te zijn op sociale media tenzij door de schoolleiding hiervoor toestemming is gegeven.
- Het is betrokkenen toegestaan om kennis en informatie te delen, mits het geen vertrouwelijke of persoonlijke informatie betreft en andere betrokkenen niet schaadt.
- De betrokkene is persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud welke hij of zij publiceert op de sociale media.
- Elke betrokkene dient zich ervan bewust te zijn dat de gepubliceerde teksten en uitlatingen voor onbepaalde tijd openbaar zullen zijn, ook na verwijdering van het bericht.
- Het is voor betrokkenen niet toegestaan om foto-, film- en geluidsopnamen van schoolgerelateerde situaties op de sociale media te zetten, tenzij betrokkenen uitdrukkelijk toestemming voor plaatsing hebben gegeven;
- Het is medewerkers en stagiaires niet toegestaan om, als privé persoon, 'vrienden' te worden met leerlingen op sociale media.
- Alle betrokkenen nemen de fatsoensnormen in acht. Als fatsoensnormen worden overschreden (bijvoorbeeld: mensen pesten, kwetsen, stalken, bedreigen, zwartmaken of anderszins beschadigen), neemt de onderwijsinstelling passende maatregelen.

Sancties en gevolgen voor medewerkers en leerlingen

Medewerkers die in strijd handelen met dit protocol maken zich mogelijk schuldig aan plichtsverzuim. Alle correspondentie omtrent dit onderwerp wordt opgenomen in het personeelsdossier.

Afhankelijk van de ernst van de uitlatingen, gedragingen en gevolgen worden naar medewerkers toe rechtspositionele maatregelen genomen welke variëren van waarschuwing, berisping, schorsing, ontslag en ontslag op staande voet;

Leerlingen en/of ouders/verzorgers die in strijd met dit protocol handelen maken zich mogelijk schuldig aan verwijtbaar gedrag. Alle correspondentie omtrent dit onderwerp wordt opgenomen in het leerlingendossier. Afhankelijk van de ernst van de uitlatingen, gedragingen en gevolgen worden naar leerlingen en/of ouders/verzorgers toe maatregelen genomen welke variëren van waarschuwing tot schorsing en/of verwijdering van school.

Indien de uitlating van leerlingen en/of ouders/verzorgers en medewerkers mogelijk een strafrechtelijke overtreding inhoudt zal door De Beelen aangifte bij de politie worden gedaan.

2. Signalering

Om te voorkomen dat sociaal emotionele problemen bij leerlingen over het hoofd worden gezien, vullen de leerlingen en de leerkrachten structureel vragenlijsten in. Er zijn twee soorten vragenlijsten; een vragenlijst gericht op de betrokkenheid, het welbevinden en de sociale competenties (ZIEN!) en een vragenlijst gericht op de groepsdynamiek, onderlinge relaties, pestgedrag en pestbeleving (KiVa). Deze vragenlijsten overlappen elkaar enigszins, maar hebben ook unieke kenmerken. Daarom is ervoor gekozen om de lijsten naast elkaar te blijven gebruiken.

2.1 ZIEN! Vragenlijsten

ZIEN! brengt het sociaal emotioneel functioneren van leerlingen in kaart. Naast de signalering van eventuele problemen geeft ZIEN! concrete doelen en handelingssuggesties aan. Aan de hand van zeven dimensies wordt de sociaal emotionele ontwikkeling bekeken.

De belangrijkste graadmeters zijn Welbevinden en Betrokkenheid, hieraan kan de leerkracht zien of leerlingen lekker in hun vel zitten en of ze betrokken genoeg zijn om te leren. In de vragenlijst wordt er een onderscheid gemaakt tussen de relatie met andere leerlingen, de relatie met de leerkracht, het competentiegevoel en de autonomie. Deze kenmerken kunnen van buitenaf beïnvloed worden en geven een beeld van de sfeer in de klas.

De sociale competenties bestaan uit sociaal initiatief, sociale flexibiliteit, sociale autonomie, impulsbeheersing en inlevingsvermogen. Deze kenmerken zijn moeilijk te beïnvloeden van buitenaf.

Er zijn twee soorten vragenlijsten. Een digitale leerkrachtvragenlijst voor alle groepen (zie bijlage 2) en een digitale leerlingvragenlijst voor groep 6 t/m 8 (zie bijlage 3). De digitale leerlingenvragenlijst bestaat uit twee delen: Leer- en leefklimaat en sociale vaardigheden. Deze vragenlijsten worden volgens de toetskalender tweemaal per jaar op de computer ingevuld: in oktober/november en in maart. De resultaten worden automatisch verzameld in het Leerlingvolgsysteem ParnasSys en worden per dimensie weergegeven. De leerkracht kan zo eenvoudig aflezen of er interventies moeten worden toegepast op groepsniveau of individueel niveau (ZIEN!, 2014).

2.2 KiVa vragenlijsten

KiVa is een programma ter voorkoming en vermindering van pestgedrag bij kinderen. Een belangrijk signaleringsinstrument van KiVa is de digitale vragenlijst (zie bijlage 4). De vragenlijst bevat vragen over pesten, het welbevinden, populariteit en leiderschap en de sociale positie van leerlingen in de klas.

Deze vragenlijsten worden tweemaal per jaar digitaal ingevuld, namelijk in oktober en mei. Hierna volgt een documentatie van de rijksuniversiteit Groningen waarin de bevindingen worden weergegeven. Deze bevindingen zijn de basis voor de aanpak in de groep. Ook worden naar aanleiding van het rapport gesprekken gevoerd met individuele leerlingen. Indien nodig wordt een groepshandelingsplan geschreven.

2.3 Observeren

Naast de vragenlijsten die structureel worden afgenomen, wordt er ook regelmatig geobserveerd door de leerkracht zelf. Deze bevindingen worden genoteerd in het leerlingvolgsysteem ParnasSys. Hierover wordt maandelijks gesproken tijdens de groeps-/leerlingbespreking met de Intern Begeleider. Wanneer er aanleiding voor is komt de Intern Begeleider voor een observatie in de betreffende groep. Hierbij wordt gekeken naar de interactie met de leerkracht, de werkhouding van de leerling en de interactie met de andere leerlingen. Daarna worden er vervolgstappen bepaald.

2.4 Signaal ouders

Ook ouders kunnen een signaal afgeven dat hun kind op school gepest wordt, dat het welbevinden niet goed is of dat er andere problemen zijn op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling. Samen met de ouders worden de vervolgstappen besproken. Indien de problemen (ook) thuis spelen worden de ouders doorverwezen naar de schoolverpleegkundige van de GGD.

3. Preventie

3.1 Gouden Weken en Zilveren Weken

In de gouden weken (de eerste 3 weken van het schooljaar) worden groepsvormende activiteiten ingezet. Hierdoor leren kinderen elkaar beter kennen en wordt de groepsvorming positief beïnvloed. Gedurende het schooljaar worden de spelletjes herhaald en is de leerkracht steeds alert op de groepsdynamiek. De 2 weken na de kerstvakantie noemen we “de zilveren weken”. Hierin ligt ook weer de nadruk op groepsvormende activiteiten.

3.2 Continuous Improvement

De leerkrachten hebben een cursus gedaan om de leeropbrengsten en het gedrag van de leerlingen te verbeteren: Continuous Improvement.

Met behulp van deze cursus zijn de volgende zaken geïmplementeerd:

- Groepsafspraken met de leerlingen (leerlingen bedenken de regels zelf samen met de leerkracht zodat ze meer verantwoordelijkheid voelen)
- Missie van de groep (leerlingen bedenken een missie waar de groep dat schooljaar aan gaat werken)
- Doelen voor de groep en de leerling (groepsdoelen; het gemiddelde van de klas en individuele doelen; het hoogst haalbare voor specifieke leerlingen)
- Databord in de groep (een verzameling data van de toetsen, rekendoel, taaldoel en gedragsdoel)
- Leerlingportfolio's (in plaats van een rapport dat door de leerkracht geschreven is, krijgen de leerlingen nu een portfolio met persoonlijke doelen en prestaties)
- Ouder-Kindgesprekken (kind presenteert portfolio aan de ouders)
- Groepsvergaderingen (vergadering met agendapunten; ingebracht door de leerlingen en geleid door de leerlingen).

Met het programma Continuous Improvement wordt de verantwoordelijkheid voor de leerresultaten en het gedrag gedeeld met de leerlingen. Dit heeft een positief effect op de betrokkenheid en de autonomie (Continu verbeteren in het onderwijs, 2014).

3.3 KiVa-lessen onderbouw/bovenbouw en Rik de Pauw

KiVa is een Fins anti-pestprogramma dat uitgaat van het groepsproces. Niet alleen de pester en het slachtoffer, maar ook buitenstaanders spelen een belangrijke rol bij het pesten. Deze buitenstaanders worden dan ook actief betrokken bij het oplossen van de pestsituatie. Uit onderzoek is gebleken dat KiVa een gunstig effect heeft op schoolplezier, schoolmotivatie en schoolprestaties. Het KiVa-programma bevat oefeningen die in de klas kunnen worden uitgevoerd en die gericht zijn op het veranderen van pest-gerelateerde normen (KiVa, 2014). De KiVa lessen worden wekelijks gegeven in iedere groep. Aan de hand van verhaaltjes en spelletjes met Rik de Pauw in de hoofdrol worden sociale situaties besproken die aansluiten bij de belevingswereld van kleuters.

3.4 Kijk! En Beleef

De boekenserie “Kijk en beleef” bevat boeken met onderwerpen die te maken hebben met de sociaal emotionele ontwikkeling. De leerkracht kan deze boeken gebruiken in de lessen op het moment dat iets dergelijks aan de orde komt bij een leerling in de klas, of structureel een onderwerp behandelen, zoals vriendschap, aardig doen, verlegen zijn, winnen en verliezen, scheiden, rekening houden met elkaar, etc. Zie bijlage 9 voor een overzicht van Kijk en Beleef, gekoppeld aan de ZIEN-dimensies.

3.5 Doos vol gevoelens en Kleurenmonsters

De doos vol gevoelens is specifiek voor de onderbouw. In deze doos zitten maskers, platen, verhalen en muziek over gevoelens. In de handleiding wordt beschreven hoe deze materialen gebruikt kunnen worden om jonge kinderen gevoelens te leren herkennen en verwerken. Bij de kleuters wordt daarnaast ook nog gebruik gemaakt van de kleurenmonsters. Deze monsters vertegenwoordigen allemaal een gevoel en daarbij hoort een bepaalde kleur. D.m.v. verhaaltjes met de kleurenmonsters in de hoofdrol leren de kinderen hoe ze deze gevoelens kunnen herkennen.

3.6 Kringgesprekken

In kringgesprekken kunnen leerlingen vrijuit spreken over hun ervaringen en gevoelens. De leerkracht is hierbij aanwezig als begeleider en zorgt voor een veilige sfeer.

4. Interventies

4.1 Kindgesprek

Bij sociaal emotionele problemen of in gevallen van pesten zal de groepsleerkracht het gesprek aangaan met de betreffende leerling in een kindgesprek. Afhankelijk van dit gesprek worden er vervolgstappen genomen. Ouders worden van de vervolgstappen op de hoogte gebracht door de leerkracht.

4.2 Oudergesprek

Ouders kennen hun kind het beste en kunnen er samen met de school voor zorgen dat het weer goed gaat met hun kind. Door het afstemmen van de aanpak thuis en op school kunnen we een veilige omgeving creëren waarin het kind wordt gehoord en gezien. Korte lijntjes vinden we heel belangrijk.

4.3 Steungroepaanpak KiVa

In peestsituaties wordt gebruik gemaakt van de steungroepaanpak van KiVa. Hierbij stelt een KiVa-lid (leerkracht van de school) een groep samen die bestaat uit de pester, meelopers en helpers. Zij gaan zonder het gepeste kind om de tafel. In de steungroep wordt besproken wat zij kunnen doen om te zorgen dat het gepeste kind weer met plezier naar school gaat. Door deze verandering van houding naar het kind toe stopt pesten vaak automatisch.

4.4 Groepshandelingsplan

Wanneer een probleem structureel in een bepaalde groep voorkomt, wordt er gebruik gemaakt van een groepshandelingsplan. Hierin staat omschreven hoe de leerkracht omgaat met de groep en welke activiteiten worden ondernomen om de groepsdynamiek te verbeteren.

4.5 Individueel handelingsplan

Sommige leerlingen hebben veel moeite met bepaalde sociale vaardigheden. In een individueel handelingsplan staat dan omschreven welk doel nagestreefd wordt om te zorgen dat deze leerling zich beter kan aanpassen aan de normen van de klas.

4.6 Ringaanpak

Wanneer er sprake is van een negatieve groepsdynamiek of wanneer er in een bepaalde groep voortdurend problemen zijn, kunnen we de ringaanpak inzetten. De ringaanpak is vooral gericht op positieve groepsdruk waarmee de groep weer een groep wordt en de leerlingen samen willen zorgen voor een fijne sfeer. Hierbij worden de leerlingen gestimuleerd om de “pluskoers” te volgen. Positief gedrag waarmee de sfeer goed blijft in de groep. Leerlingen die de “minkoers” volgen worden hierop aangesproken door de leerkracht of medeleerlingen en begrensd, waarbij ook de ouders worden betrokken.

4.7 Interactiestijl leerkracht

Sommige leerkrachten hebben een interactiestijl die botst met de interactiestijl van bepaalde leerlingen. Om leerkrachten bewust te maken van hun interactiestijl wordt er gebruik gemaakt van de vragenlijst pedagogische stijl (zie bijlage 5).

4.8 Basishouding

Bij sommige leerlingen met gedragsproblemen is een bepaalde houding van de leerkracht gewenst. Om deze houding te beschrijven wordt er gebruik gemaakt van het formulier “Basishouding” (zie bijlage 6). Hierin staat exact omschreven hoe de leerkracht de leerling het best kan benaderen om gewenst gedrag te bevorderen. Het formulier wordt ingevuld door de gedragspecialist met behulp van informatie van de ouders, de leerkracht, de leerling en eventueel een extern deskundige.

4.9 Sancties (stappenplan ontoelaatbaar gedrag)

De school stelt grenzen aan het gedrag van leerlingen. Het doel hiervan is dat leerlingen leren van hun vergissingen. Om duidelijkheid te bieden is er een stappenplan opgesteld waarin wordt aangegeven wat de sancties zijn van ontoelaatbaar gedrag (zie bijlage 7). Waarbij het Oeps-blad (gericht op zelfreflectie) een belangrijke rol speelt (zie bijlage 8). Het Oeps-blad wordt gebruikt bij de leerlingen van groep 5-8. Bij de leerlingen van groep 1-4 proberen we via een kindgesprek de zelfreflectie te stimuleren.

5. Contact met externen

5.1 Informatieverstrekking

Contact met externen zoals het Centrum voor Jeugd en Gezin, Accare, OCRN, Molendrift, etc. verloopt altijd via de ouders of met toestemming van de ouders.

5.2 Terugkoppeling

Ouders (en extern deskundigen) worden uitgenodigd voor een gesprek waarin de vervolgstappen besproken worden.

5.3 Documentatie

In het digitale dossier (ParnasSys) wordt een notitie gemaakt van het contact met de externe partij.

Literatuur

- Beelen, O. d. (2021, 09 09). *Website OBS de Beelen*. Opgehaald van <https://beelen.quadraten.nl>
- Broer, N., Haverhals, B., & De Bruin, H. (2012). *ZIEN! Pedagogisch expertsysteem*. Gouda: Driestar Onderwijsadvies.
- Continu verbeteren in het onderwijs*. (2014). Opgehaald van Klasse Pro: <http://www.klasse.pro/continuu-verbeteren-in-het-onderwijs.php>
- KiVa*. (2014). Opgehaald van KiVa: <https://www.kivaschool.nl/>
- O.b.s. de Beelen. (2021-2022). *Schoolgids*. Tolbert: Beelen.
- PO-Raad en VO-Raad. (2014). *Actieplan sociale veiligheid op school*. Utrecht: Drukproef.
- ZIEN!* (2014). Opgehaald van ZIEN voor onderwijs: http://www.zienvooronderwijs.nl/zeven_dimensies

Bijlage 1. Incidentenregistratieformulier

Naam getroffen:			
Adres:			
Postcode en plaats:			
Getroffene is: Werknemer / stagiair / leerling / anders namelijk			
Plaats van het incident:			
Datum en tijdstip incident:			
Vorm van agressie / geweld:			
☐	fysiek	nl:	
☐	verbaal	nl:	
☐	dreigen	nl:	
☐	vernielzucht	nl:	
☐	diefstal	nl:	
☐	anders	nl:	
Behandeling:			
☐	géén		
☐	behandeling in ziekenhuis / EHBO*		
☐	opname in ziekenhuis		
☐	ziekteverzuim / leerverzuim		
☐	anders		
Schade:		Kosten:	
☐	materieel	nl:	€.....
☐	fysiek letsel	nl:	€.....
☐	psych. letsel	nl:	€.....
☐	anders	nl:	€.....
Afhandeling:			
☐	politie ingeschakeld	aangifte gedaan:	ja / nee
☐	psychische opvang	nazorg:	ja / nee
Korte beschrijving van het incident:			
Suggesties voor verdere afhandeling:			
Suggesties voor preventie in de toekomst:			

Plaats	Datum
Handtekening getroffen:	

Bijlage 2. Leerkrachtobservatielijst ZIEN!

Om een beeld te krijgen van het sociaal emotioneel functioneren van leerlingen wordt de leerkrachtobservatielijst ingevuld. De leerkracht geeft hierin aan hoe deze de betrokkenheid, het welbevinden en de sociale competenties van individuele leerlingen beoordeelt.

De vragenlijst wordt ingevuld op de computer binnen het leerlingvolgsysteem ZIEN!. De vragen zijn weergegeven als stellingen. Bij elke stelling wordt een bolletje aangeklikt dat overeenkomt met de mening van de leerkracht.

De lijst bestaat uit 28 vragen en het invullen duurt ongeveer tien minuten per leerling.

De volgende stellingen zijn opgenomen in de leerkrachtobservatielijst ZIEN!	
Betrokkenheid	<ol style="list-style-type: none">1. Gaat geconcentreerd op in het werk op school (kernvakken).2. Heeft plezier in het schoolwerk (de kernvakken).3. Toont belangstelling voor de kernvakken.4. Toont doorzettingsvermogen bij de kernvakken.
Welbevinden	<ol style="list-style-type: none">5. Gaat graag naar school.6. Komt ontspannen en open over.7. Komt opgewekt over.8. Maakt een vitale, levenslustige indruk.
Sociaal initiatief	<ol style="list-style-type: none">9. Heeft een duidelijke eigen inbreng tijdens gezamenlijke activiteiten.10. Spreekt uit eigen beweging met andere kinderen.11. Stapt uit eigen beweging op anderen af.12. Vertelt uit zichzelf in de groep.
Sociale flexibiliteit	<ol style="list-style-type: none">13. Laat een eigen werkwijze of eigen idee makkelijk los.14. Sluit gemakkelijk een compromis met een medeleerling.15. Staat open voor nieuwe plannen, ideeën en activiteiten.16. Toont veerkracht.
Sociale autonomie	<ol style="list-style-type: none">17. Komt verbaal voor zichzelf op.18. Maakt eigen keuzes.19. Regelt eigen zaken.20. Zegt wat het ergens van vindt.
Impulsbeheersing	<ol style="list-style-type: none">21. Denkt na voor het iets onderneemt.22. Eist weinig aandacht op.23. Houdt zich aan de regels.24. Praat niet voor zijn beurt.
Inlevingsvermogen	<ol style="list-style-type: none">25. Gedraagt zich behulpzaam.26. Luistert met aandacht naar wat andere kinderen zeggen of vertellen.27. Toont belangstelling voor wat andere kinderen zeggen en doen.28. Zegt aardige dingen tegen medeleerlingen.

(Broer, Haverhals, & De Bruin, 2012)

Bijlage 3. Leerlingenvragenlijsten ZIEN!

Om een beeld te krijgen van het sociaal emotioneel functioneren van leerlingen worden de leerlingenvragenlijsten ingevuld op de computer binnen het leerlingvolgsysteem ZIEN!. De vragen zijn weergegeven als stellingen. Bij elke stelling wordt een bolletje aangeklikt dat overeenkomt met de mening van de leerling. Er zijn twee vragenlijsten: Leer- en leefklimaat en sociale vaardigheden (ruimtenemend en ruimtegevend gedrag).

Het invullen van de twee lijsten duurt ongeveer vijftien minuten.

Vragenlijst Leer- en leefklimaat	
Betrokkenheid BT	1. Als mijn juf of meester iets uitlegt, let ik op. 2. Als ik met mijn werk bezig ben, houd ik mijn aandacht erbij. 3. Als ik een opdracht moet doen, werk ik achter elkaar door. 4. Als iets me niet meteen lukt, blijf ik het proberen. 5. Ik vind dat ik moeilijke dingen goed aanpak. 6. Mij lukt het om moeilijke dingen goed te doen. 7. De dingen die ik doe op school, kan ik ook. 8. Ik vind dat ik goed ben in wat ik doe.
Welbevinden WB	9. Ik vind de lessen van mijn juf of meester leuk en interessant. 10. Ik krijg werk dat ik graag doe. 11. Ik ben blij hoe ik mijn werk mag doen. 12. Ik doe graag mee met de lessen. 13. Ik heb goed contact met mijn juf of meester. 14. Mijn juf of meester snapt wat ik leuk vind en wat ik moeilijk vind. 15. Ik ben blij dat ik bij mijn juf of meester in de klas zit. 16. Ik voel me fijn bij mijn juf of meester.
Relatie met andere kinderen RK	17. Ik heb doe dingen samen met andere kinderen. 18. Ik heb vriendjes en vriendinnetjes. 19. Ik voel dat andere kinderen mij aardig vinden. 20. Ik vind dat ik genoeg vriendjes en vriendinnetjes heb.
Autonomie AN	21. Ik mag doen wat ik zelf fijn en interessant vind. 22. Ik mag de dingen doen zoals ik ze wil doen. 23. Ik vind dat ik kan doen wat ik zelf fijn vind. 24. Wat ik graag wil, gebeurt ook.
Pestbeleving PB	25. Andere kinderen doen mij pijn. 26. Andere kinderen schelden mij uit. 27. Andere kinderen sluiten mij buiten. 28. Andere kinderen lachen mij uit.
Pestgedrag PG	29. Ik doe sommige kinderen pijn. 30. Ik scheld sommige kinderen uit. 31. Ik sluit sommige kinderen buiten. 32. Ik lach sommige kinderen uit.
Veiligheidsbeleving VB	33. Ik voel me veilig op school 34. Ik voel me veilig in mijn klas 35. Ik voel me veilig op het plein 36. Ik hoor erbij in de groep

Vragenlijst Sociale Vaardigheden

<p>Ruimte nemen</p> <p>RN</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ik vraag of ik mee mag doen. 2. Ik vraag of een ander met mij wil spelen. 3. Ik stel uit mezelf vragen aan een ander. 4. Ik begin een praatje met iemand anders. 5. Ik zeg wat ik ergens van vind. 6. Ik zeg het als ik iets wel of niet wil. 7. Ik kom voor mezelf op. 8. Als ik moet kiezen, kies ik wat ik zelf wil. 9. Ik regel mijn eigen zaken.
<p>Ruimte geven</p> <p>RG</p>	<ol style="list-style-type: none"> 10. Als een ander een goed idee heeft, pas ik m'n eigen idee aan. 11. Ik ga overleggen, als een ander iets anders wil dan ik. 12. Ik denk ook aan wat de ander wil, als we moeten kiezen. 13. Ik verander mijn idee als een ander dat graag wil. 14. Ik wacht op mijn beurt. 15. Ik denk na voor ik iets doe. 16. Ik zorg dat ik geen problemen krijg. 17. Ik laat een ander met rust als hij bezig is. 18. Ik houd me aan de regels. 19. Ik doe aardig tegen een ander. 20. Als ik zie dat een ander hulp nodig heeft, vraag ik of ik kan helpen. 21. Als ik zie dat iemand iets voelt, leef ik met de ander mee. 22. Ik luister naar het verhaal van een ander over wat hij meegemaakt heeft.

(Broer, Haverhals, & De Bruin)

Bijlage 4. Vragenlijst KiVa

Introductie

- Op school hoor ik erbij zoals ik ben
- Ik voel me op mijn gemak in de klas
- Ik vind het leuk om naar school te gaan
- Het is gezellig en fijn in de klas
- Ik ben blij als ik op school ben
- Op school vind ik het leuk
- Ik voel me veilig op school
(nooit , soms , vaak , altijd)

Jij en jouw klasgenoten

- Welke klasgenoten vind je leuk (aardig)?
- Welke klasgenoten zijn goede leiders?
- Met wie klets jij op het internet (bijvoorbeeld via Whatsapp , Snapchat , Twitter of Facebook?)
- Welke klasgenoten vind je helemaal niet leuk?
- Welke klasgenoten zijn je beste vrienden/vriendinnen?
- Welke kinderen in jouw klas zijn populair ?

Kinderen van jouw school

- Zijn er ook kinderen uit andere klassen die je beste vrienden/vriendinnen zijn?
- Zijn er ook kinderen uit andere klassen die je helemaal niet leuk vindt?

Pesten in jouw klas

- Hoe vaak ben je de afgelopen maanden gepest?
(ik ben niet gepest , ik ben één of twee keer gepest , ik ben twee of drie keer per maand gepest , ik ben ongeveer één keer per week gepest, ik ben meerdere keren per week gepest)

Indien gepest verschijnen de volgende vragen:

- *Ik ben gepest doordat ik werd uitgescholden, belachelijk gemaakt of uitgelachen*
- *Ik ben gepest doordat ik ergens niet mee mocht doen, anderen mij negeerden of over mij hebben geroddeld*
- *Ik ben gepest doordat ik werd geschopt, geduwd of bespuugd*
- *Ik ben gepest doordat anderen leugens over mij hebben verteld of ervoor zorgen dat anderen mij niet meer leuk vinden*
- *Ik ben gepest doordat geld of andere spullen van mij werden afgepakt of kapot gemaakt*
- *Ik ben gepest doordat ik werd bedreigd of dingen moest doen die ik niet wilde doen*
- *Ik ben gepest doordat anderen vervelende dingen zeiden over mijn ras of huidskleur*
- *Ik ben gepest doordat andere dingen over mij zeiden die te maken hebben met seks*
- *Ik ben gepest doordat ik op het internet via de telefoon werd lastig gevallen met vervelende berichtjes of plaatjes*
- *Ik ben op een andere manier gepest*
- Waar word je wel eens gepest?
- *Op het schoolplein tijdens de pauze*
- *Tijdens het overblijven (middagpauze of na schooltijd)*
- *In de hal of de gang*
- *In het klaslokaal (als de juf/meester er wel is)*
- *In het klaslokaal (als de juf/meester er niet is)*
- *Tijdens de gymles*
- *In de kleedruimte van het gymlokaal*
- *In de wc's*
- *Op weg van en naar school toe*
- *Op het internet (Facebook, Twitter) of via de telefoon (Whatsapp, Snapchat)*
- *Op een andere plek*
- *Bij geen van deze plaatsen*

- Word je gepest door kinderen uit je eigen klas, kinderen uit andere klassen of door kinderen die niet op jouw school zitten ? (je mag meerdere antwoorden aanklikken)
- *Kinderen uit mijn eigen klas*
- *Kinderen uit andere klassen*
- *Kinderen die niet op deze school zitten*
- Wie begint met jou te pesten?
- Wie gaan er meedoen of zijn er bij als je gepest wordt?
- Door welke klasgenoten word jij gepest doordat ze jouw spullen afpakken of kapot maken?
- Door welke klasgenoten word jij gepest doordat ze jou beledigen , uitschelden of uitlachen?
- Door welke klasgenoten word jij gepest doordat ze jou spugen , slaan , schoppen of knijpen?
- Door welke klasgenoten word jij gepest doordat ze jou ergens niet aan mee laten doen?
- Dor welke klasgenoten word jij gepest doordat ze jou via internet lastig vallen?
- Word je weleens gepest door kinderen uit andere klassen? Weet je de namen van deze kinderen?
- Welke kinderen uit andere klassen helpen jou als je gepest word?
- Hoe lang word je gepest?
- Heb je iemand over het pesten verteld?
- Aan wie heb je het verteld?
- Komt het wel eens voor dat je andere kinderen pest?
- Hoe vaak heb je de afgelopen maanden gepest?
- *Ik heb gepest door anderen uit te schelden of belachelijk te maken*
- *Ik heb gepest doordat ik anderen ergens niet aan mee liet doen, heb genegeerd of over hen heb geroddeld.*
- *Ik heb gepest doordat ik anderen heb geschopt of geduwd.*
- *Ik heb gepest doordat ik leugens over anderen heb verteld of ervoor heb gezorgd dat anderen hen niet meer leuk vinden.*
- *Ik heb gepest door geld of andere spullen af te pakken of kapot te maken.*
- *Ik heb gepest door andere te bedreigen of ze dingen te laten doen die ze niet wilden doen.*
- *Ik heb gepest door vervelende dingen tegen anderen te zeggen over hun ras of huidskleur.*
- *Ik heb gepest door dingen over anderen te zeggen die te maken hebben met seks.*
- *Ik heb gepest op het internet of de telefoon , door vervelende berichten te plaatsen.*
- *Ik heb op een andere manier gepest*
- Welke klasgenoten pest jij zelf wel eens ?

Jij en jouw juffen en meesters

- Heeft meester/juf... het sinds de zomervakantie tijdens de les wel eens over pesten gehad?
(nee , één keer , 2-5 keer , 5-8 keer , meer dan 8 keer)
- Hoe denkt meester/juf... over pesten?
- Hoeveel heeft meester/juf.. sinds de zomervakantie gedaan om pesten te stoppen?
- Wat kan meester / juf... doen om pesten te stoppen?
(niets , erg weinig , een beetje , veel, heel)
- Wat kan meester/juf doen om het pesten te stoppen?
(niets , erg weinig, een beetje , veel heel veel)
- meester/juf is tevreden met me zoals ik ben
- meester/ juf.. vindt dat ik me goed gedraag
- meester/juf ... helpt ons als er ruzie is
- meester/juf .. vindt d at ik anderen goed kan helpen
- ik kan meester/juf... echt vertrouwen
- meester /juf ... vindt dat ik anderen goed kan helpen
- meester /juf.. helpt me als er iets is
(nooit, soms, vaak, altijd)

Over jouzelf

- Ben je een jongen of een meisje?
- Wat is je geboortedatum? (verjaardag)
- Zijn jouw ouders/verzorgers gescheiden?

- Bij wie woon je in huis?
- In welk land ben je geboren?
- In welk land is je vader geboren?
- In welk land is je moeder geboren?
- Hoeveel broes en /of zussen heb je?
- Hoe heten je broers en zussen?
- Jij en jouw broes / zussen
- Is ... een jongen of een meisje?
- Hoe oud is ... ?
- Zit .. op dezelfde school als jij?

Je naam

- Wat is je voornaam?
- Wat is je achternaam?
- In welke groep zit je?

Bijlage 5. Vragenlijst Pedagogische Stijl

Om de pedagogische stijl van de leerkrachten vast te stellen wordt de onderstaande vragenlijst driemaal ingevuld. Door de leerkracht zelf, door de directe collega en door de onderzoeker. De omgangsstijl van de leerkracht wordt hierdoor vanuit drie punten bekeken. Vervolgens geldt het gemiddelde van de drie scores als graadmeter voor de pedagogische stijl van de leerkracht. De lijst bevat 32 vragen en het invullen duurt ongeveer tien minuten.

Deze vragenlijst betreft: Groep: ...						
Ingevuld door: Datum:						
Hoe ziet u de omgangsstijl, met betrekking tot leerlingen, van uw collega/van uzelf in vergelijking met andere leerkrachten?						
-2 = duidelijk minder dan wat gemiddeld wordt aangetroffen bij leerkrachten						
-1 = minder dan wat gemiddeld wordt aangetroffen bij leerkrachten						
0 = karakteristiek voor wat gemiddeld wordt aangetroffen bij leerkrachten						
+1 = meer dan wat gemiddeld wordt aangetroffen bij leerkrachten						
+2 = duidelijk meer dan wat gemiddeld wordt aangetroffen bij leerkrachten						
1.	Ziet wat er gebeurt	-2	-1	0	+1	+2
2.	Is soepel	-2	-1	0	+1	+2
3.	Verontschuldigt zich	-2	-1	0	+1	+2
4.	Wijst op fouten	-2	-1	0	+1	+2
5.	Helpt	-2	-1	0	+1	+2
6.	Geeft ruimte	-2	-1	0	+1	+2
7.	Is nauwgezet	-2	-1	0	+1	+2
8.	Controleert	-2	-1	0	+1	+2
9.	Overtuigende presentatie	-2	-1	0	+1	+2
10.	Beoordeelt	-2	-1	0	+1	+2
11.	Toont belangstelling	-2	-1	0	+1	+2
12.	Toont irritatie en boosheid	-2	-1	0	+1	+2
13.	Bereid opnieuw uit te leggen	-2	-1	0	+1	+2
14.	Trekt in twijfel	-2	-1	0	+1	+2
15.	Geeft vrijheid	-2	-1	0	+1	+2
16.	Afwachtend	-2	-1	0	+1	+2
17.	Geeft ongelijk toe	-2	-1	0	+1	+2
18.	Toegeeflijk	-2	-1	0	+1	+2
19.	Toont onvrede	-2	-1	0	+1	+2
20.	Sluit compromissen	-2	-1	0	+1	+2
21.	Verbiedt	-2	-1	0	+1	+2
22.	Ondersteunend / zorgzaam	-2	-1	0	+1	+2
23.	Streng	-2	-1	0	+1	+2
24.	Structureert	-2	-1	0	+1	+2
25.	Stelt eisen en regels	-2	-1	0	+1	+2
26.	Op zijn hoede	-2	-1	0	+1	+2
27.	Laissez-faire	-2	-1	0	+1	+2
28.	Biedt vertrouwen	-2	-1	0	+1	+2
29.	Vertelt boeiend en enthousiast	-2	-1	0	+1	+2
30.	Geduldig	-2	-1	0	+1	+2
31.	Laat onzekerheid merken	-2	-1	0	+1	+2
32.	Bestraffend	-2	-1	0	+1	+2

<p>Sleutel vragenlijst Pedagogische Stijl</p> <p>Tel de verkregen scores van de volgende vragen op:</p> <ul style="list-style-type: none"> A. 1, 9, 24 en 29 B. 5, 11, 22 en 28 C. 2, 13, 20 en 30 D. 6, 15, 18 en 27 E. 3, 16, 17 en 31 F. 7, 14, 19 en 26 G. 4, 12, 21 en 32 H. 8, 10, 23 en 25 	<p>Profiel Pedagogische Stijl</p> <ul style="list-style-type: none"> A. Richting bepalend B. Ondersteunend C. Meegaand D. Toegeeflijk E. Weifelend F. Kritisch G. Corrigerend H. Controlerend
--	--

Vragenlijst Pedagogische stijl. Interactiewijzer (Verstegen & Lodewijks, 2003)

Bijlage 6. Voorbeeld “Basishouding”

Naam van het kind	J.	
Groep	8	Leerkrachten: A.M. en L.H.

Algemene beschrijving (leeftijd, intelligentie en uitdagingen)

J. is een 11 jarige jongen met een benedengemiddeld IQ (IQ=74) en ASS. Hij zit voor alle vakken op een eigen leerlijn. Hij heeft voortdurend begeleiding nodig van zijn omgeving. Als zijn omgeving hem niet aanstuurt en input geeft, dan komt er niets uit hem en wordt hij vervelend in zijn gedrag. Hij heeft de neiging patronen en rituelen te ontwikkelen en deze sterk vast te houden. Hij wordt snel boos. Hij loopt regelmatig weg uit de klas en blijft dan rondlopen door school. Hij zoekt hierbij contact met klasgenoten die hij meetrekt in dit gedrag. Hij stelt zich weigerachtig op wanneer er iets gebeurt wat hij niet verwacht. Het is moeilijk om met hem een band op te bouwen. Het duurt lang voordat hij iemand vertrouwt en dat vertrouwen kan zo weer weg zijn als er iets onverwachts gebeurt. Bepaalde eigenschappen van hem moeten worden geaccepteerd als bij hem horend. J. zal niet alles kunnen in vergelijking met leeftijdsgenoten en hij heeft veel hulp nodig om te leren.

Sterke kanten (kwaliteiten en positieve karaktertrekken)

J. is een vriendelijk en behulpzaam kind en hij vindt het leuk om te helpen als hij het idee heeft dat hij het kan. J. kan zichzelf goed bezig houden met computerspelletjes (b.v. minecraft).

Aandachtspunten (moeilijkheden, lastige situaties en hoe dit wordt getoond in het gedrag)

- J. houdt niet van onverwachte, nieuwe en onbekende dingen en gebeurtenissen
Gedrag: J. toont zich weigerachtig en wordt boos of sluit zich helemaal af.
- J. kan niet goed zelfstandig werken
Gedrag: J. geeft snel op en loopt weg wanneer er iets van hem verwacht wordt wat hij zelf niet denkt te kunnen.
- J. kan niet goed om hulp vragen
Gedrag: J. kan niet goed beschrijven waar hij hulp bij nodig heeft. Sluit zich af en loopt weg.

To do's (manier van benaderen op het gebied van structuur, communicatie, emoties, regels, belonen, straffen)

- J. bij nieuwe dingen/gebeurtenissen goed voorbereiden. Ouders hierbij betrekken. Korte duidelijke uitleg. Hem helpen om het aan te gaan, eventueel in meerdere stapjes. Duidelijke afspraken maken en je daar aan houden. Volwassenen bepalen en stralen zekerheid en vertrouwen uit.
- Helder en duidelijk zijn in wat je van J. verwacht. Consequent zijn in je handelen. Vertrouwen in goede afloop uitstralen. Complimenten geven voor getoonde inzet en moed. Uitstel betekent geen afstel! Van tevoren een beloning afspreken (bijv. computertijd, samen iets doen). Taak niet gedaan? Dan gaat de beloning of volgende afspraak niet door.
- J. helpen en ondersteunen in het zelfstandig werken. (“Hoe zouden we dit kunnen aanpakken?” “Wat denk jij?”), hem een deel zelf laten doen. Aangrijpen van dagelijkse situaties om hem meer zelfredzaam te maken en hem meer zelfvertrouwen te geven.

In het algemeen (samenvatting to do's)

- Heldere en duidelijke instructies geven
- Consequent zijn in je handelen
- Complimenten geven voor gewenst gedrag
- Consequenties stellen bij ongewenst gedrag
- 1 keer waarschuwen
- Consequentie toepassen

Straffen en belonen (wat werkt bij deze leerling)

Belonen zoveel mogelijk door het geven van complimenten, verbaal (goed zo!) en non-verbaal (knikje, glimlach) of door hem iets toe te staan wat hij leuk vindt (computer).

Het moet voor J. duidelijk zijn wat de regels zijn over gedrag. Bijv.: boos zijn mag, maar niet d.m.v. slaan, schoppen schreeuwen en iemand uitschelden of dingen kapot maken. Probeer straffen niet te zien als iets negatiefs: maar als een logische en neutrale consequentie die volgt op het niet naleven van duidelijke regels en afspraken.

Afspraken (afspraken met ouders)

- *Wekelijks mailcontact waarin we elkaar op de hoogte houden van het gedrag van J. Hierin worden ook de positieve aspecten benoemd.*

Bijlage 7. Stappenplan ontoelaatbaar gedrag

Stappenplan ontoelaatbaar gedrag		
Gedrag	Sanctie	Vervolgstap
1. Leerling houdt zich niet aan de klassenregels	Waarschuwing: Leerkracht geeft aan welk gedrag hij nu wel verwacht van de leerling.	Leerling kan nu het gewenste gedrag laten zien.
2. Leerling houdt zich (weer) niet aan de klassenregels	Leerkracht laat leerling een oepsblad invullen buiten de klas	Leerling mag weer binnenkomen en bespreekt het oepsblad (bijlage 8) na schooltijd met de leerkracht.
3. Leerling houdt zich binnen een maand weer niet aan de klassenregels	Leerkracht laat leerling een oepsblad invullen buiten de klas	Leerling mag weer binnenkomen en bespreekt het oepsblad na schooltijd met de leerkracht. Er volgt ook een gesprek met directeur of intern begeleider. Er wordt een plan opgesteld door IB'er samen met de leerkracht.
4. Leerling houdt zich binnen een maand weer niet aan de klassenregels	Leerkracht laat leerling een oepsblad invullen buiten de klas	Leerling mag weer binnenkomen en bespreekt het oepsblad na schooltijd met de leerkracht. Nu volgt een gesprek met de directeur of intern begeleider èn de ouders. Als er niets verbetert aan het <u>gedrag gaan we richting schorsing.</u>
5. Leerling houdt zich binnen een maand weer (voor de 4 ^e keer) niet aan de klassenregels	Leerkracht laat leerling een oepsblad invullen in het kantoor van de directeur	Leerling mag de klas niet meer in en blijft de rest van de dag in een andere ruimte waar hij/zij schoolwerk maakt. Nu volgt een gesprek met de directeur of intern begeleider èn de ouders. Als er niets verbetert aan het <u>gedrag gaan we richting schorsing.</u>
6. Leerling houdt zich binnen een maand weer (voor de 5 ^e keer) niet aan de klassenregels	Leerkracht laat leerling een oepsblad invullen in het kantoor van de directeur	Leerling mag de klas niet meer in en blijft de rest van de dag èn de volgende dag in een andere ruimte waar hij/zij schoolwerk maakt. Nu volgt een gesprek met de directeur of intern begeleider èn de ouders. Bij de volgende <u>overtreding gaan we over tot schorsing.</u>
7. Leerling houdt zich binnen een maand weer (voor de 6 ^e keer) niet aan de klassenregels	Leerkracht laat leerling een oepsblad invullen in het kantoor van de directeur Leerling wordt geschorst	Leerling mag de klas niet meer in en blijft de rest van de dag in andere ruimte waar hij/zij schoolwerk maakt. De directeur neemt contact op met het bestuur en de leerplichtambtenaar. Er volgt een gesprek met de directeur èn de ouders waarin wordt medegedeeld dat het kind vanaf de volgende schooldag geschorst wordt. De schorsing geldt voor maximaal 5 dagen, waarin een oplossing wordt gezocht voor het probleem.
<i>Bij ernstige agressie wordt meteen overgegaan tot stap 5: directeur en ouders worden betrokken.</i>		

Oeps... dat ging even mis...

Naam:.....

Datum:.....

Wat is er gebeurd?

.....
.....
.....

Hoe kwam dat?

.....
.....
.....

Wat deed jij?

.....
.....
.....

Waarom deed jij dat?

.....
.....
.....

Wie had last van jouw gedrag en waarom?

.....
.....
.....

Hoe kun je oplossen wat er mis is gegaan?

.....
.....
.....

Wat zou je de volgende keer kunnen doen om het te voorkomen?

.....
.....
.....

Handtekening leerling

handtekening leerkracht

Bijlage 9. Overzicht boekenserie Kijk en Beleef

Sociaal Initiatief

- Vriendschap
- Aardig doen
- Vrienden worden
- Een taak uitvoeren
- Weerbaarheid
- Verlegen zijn
- Slapen
- Verveling

Sociale flexibiliteit

- Ruzie
- Van fouten kun je leren
- Samenwerken
- Winnen en verliezen
- Allemaal anders
- Jongens en meisjes
- Teleurstelling
- Scheiden
- Rekening houden met elkaar
- Dementie

Sociale autonomie

- Jezelf presenteren
- Weerbaar zijn
- Misbruik
- Doorzetten
- Kiezen
- Durven
- Faalangst
- Heimwee

Impulsbeheersing

- Druk kind in de klas
- Boos zijn
- Onhandigheid
- Plagen
- Ruzie maken
- Regels en afspraken

Inlevingsvermogen

- Jaloers zijn
- Ziek zijn
- Verliefd

- Verdriet
- Op schoolreis
- Doodgaan